

CÜMLE ÇEŞİTLERİ I

İÇİNDEKİLER

- Yüklemin Türüne Göre Cümleler
- Yüklemin Yerine Göre Cümleler

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Yüklemin türüne göre cümleleri açıklayabilecek,
- Yüklemin yerine göre cümleleri ayırt edebilecek,
- Dilin yapısını daha iyi kavrayabileceksiniz.

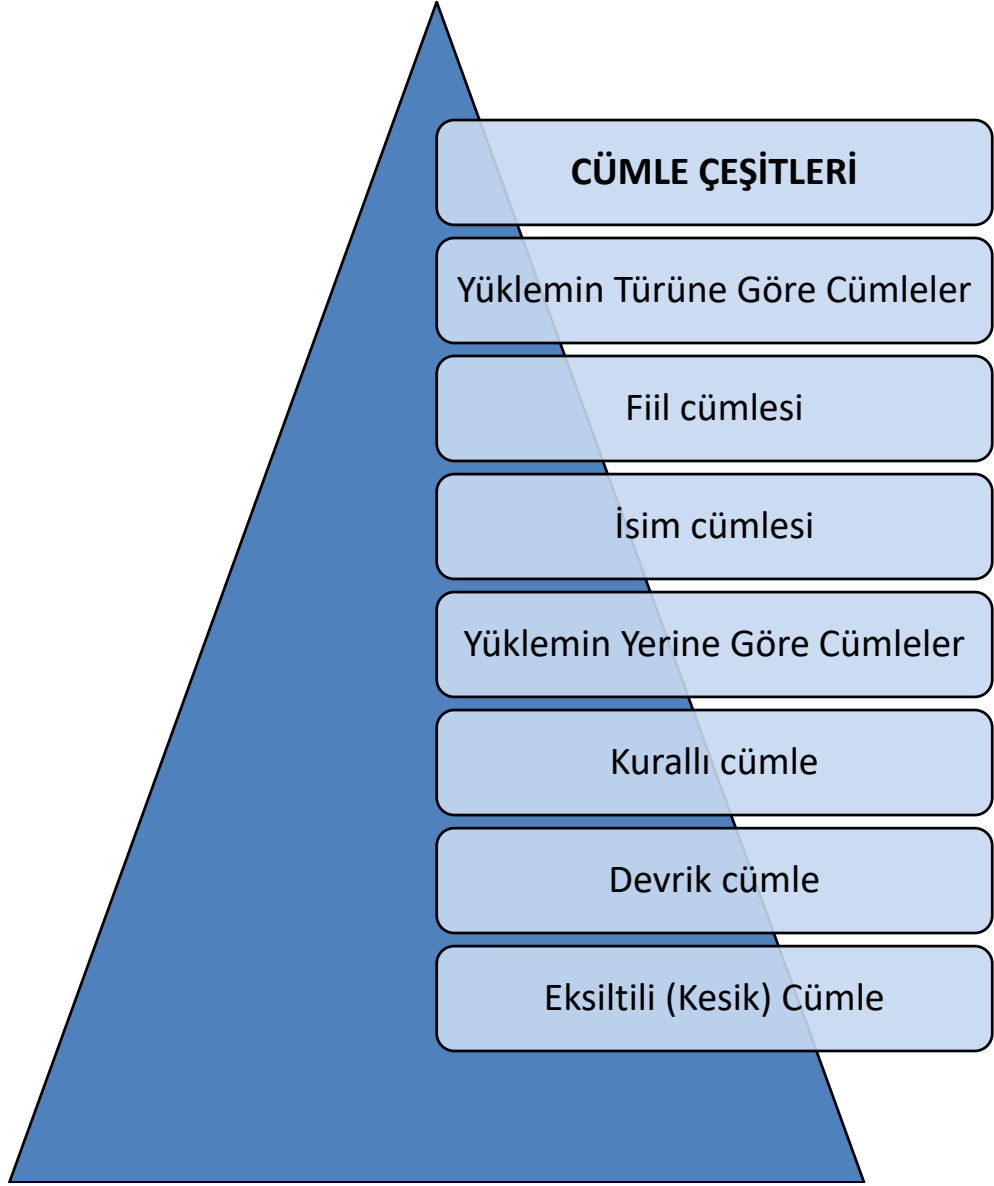

Atatürk Üniversitesi
Açıköğretim Fakültesi

TÜRK DİLİ - I

Prof. Dr. Lokman TURAN

ÜNİTE
12

GİRİŞ

Dilimizde her bir birimin kendi içinde bir yapılanma şekli söz konusudur. Örneğin sözcüğün yapısı kök ve eklerden meydana gelir. Cümleler de anlattıkları duygu ya da düşünce birimi doğrultusunda yapı, anlam ve sıralanış gibi özellikler açısından farklılıklar gösterirler; başka açılardan ele alındıklarında farklı özelliklerinden dolayı çeşitlenirler. Bu farklılıklar cümleleri yapısına, yüklemine türüne/yerine ve anlamına göre sınıflandırmayı gerektirmektedir.

Türkçede cümleler, yüklem türüne göre **isim** ve **fiil cümlesi** olarak iki gruba ayrılmaktadır. Fiil cümleleri olumsuzluk ekleri (-ma, -me) ile olumsuz şekle dönüştürülürken; isim cümleleri “değil” kelimesi ile olumsuz hâle getirilmektedir.

Yüklemine yerine göre cümleler, kurallı (düz) ve devrik olmak üzere iki grupta incelenmektedir.

Yüklemine yerine göre cümleler de **kurallı (düz)** ve **devrik** olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Yüklemine sonda olduğu cümleler kurallı (düz), yüklemine sondan başka bir yerde olduğu cümleler ise devrik olarak adlandırılmaktadır.

Günlük hayatımızda konuşma ve yazı dillerinde Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanımı oldukça önemlidir. İnsan, bedenini beslediği gibi aklını, ruhunu ve dilini de beslemelidir. Bunu, kelimeleri düzgün ve doğru bir şekilde kullanarak, cümlenin yapısını doğru bir biçimde öğrenip uygulayarak, Türkçenin mühim eserlerini dikkatle okuyarak ve hepsinden daha önemlisi, ana diline saygı gösterip sahip çıkarak başarabilir. İletişim imkân ve vasıtalarının tarihte hiç olmadığı kadar çeşitlendiği günümüzde kendini doğru ve etkili ifade edebilmek her zamankinden daha önemli bir hâle gelmiştir. Türkçemizi kurallarına uygun kullanmak, hepimizin ortak sorumluluğu ve mecburiyetidir.

Bu üniteye yüklemine türüne ve yerine göre cümle çeşitlerini göreceğiz.

CÜMLE ÇEŞİTLERİ

Yüklemine Türüne Göre Cümleler

Daha önceki ünitelerde öğrendiğimiz gibi Türkçede kelimeler, isimler ve fiiller olarak ikiye ayrılmıştı. Cümlede yüklem görevinde kullanılan kelimenin türüne göre cümleler de “**fiil cümlesi**” ve “**isim cümlesi**” olarak iki gruba ayrılmaktadır. [1]

Fiil Cümlesi

Yüklemi çekimli bir fiil olan cümleye “**fiil cümlesi**” denilmektedir. Yüklem görevinde kullanılan kelime fiil soyludur ve iş, oluş hareket anlamı bildirir. Fiillerin en önemli özelliği olumlu ve olumsuz şekillere girebilmesidir.

“Bu gece boyunca yağmurda dolaşım.” cümlesinin yüklemi “dolaşım” kelimesidir. Yüklemine kökü “dolaş-” fiilidir. Bu sebeple bu cümle yüklemine türüne göre bir fiil cümlesidir.

Bir cümlenin fiil cümlesi olup olmadığını anlamının en kolay yolu yüklemi olumsuz hâle getirmektir. Eğer yüklem olumsuzluk eki “-ma, -me” ile olumsuz hâle getirilebiliyorsa cümle, fiil cümlesidir.

İsim cümleleri olumsuzluk eki yerine “değil” sözcüğü ile olumsuz şekle dönüştürülür.

Örnek

- Bütün gece yağmurda dolaştım/dolaşmadım.
- Seni sokakta koşarken gördüm/görmedim.

İsim Cümlesi

Yüklemi “imek” ek fiili ile fiilleştirilmiş isim soyundan bir kelime olan cümlelere “*isim cümlesi*” denir. İsim cümlelerinin en önemli özelliği olumsuzluk ekleriyle olumsuz hâle *dönüştürülememeleridir*.

“Seninle geçirdiğimiz günler ne kadar güzeldi.” cümlesinde yüklem görevinde kullanılan “güzel” kelimesi isim soylu bir sözcüktür ve dolayısıyla cümle isim cümlesidir.

Müdürümüzün adı, Nazım Erol’du. (Kişinin adı ve soyadından oluşan “ad öbeği”, ek eylem alıp yüklem olmuştur.)

Nazım Erol, okul müdürümüzdü. (“Okul müdürümüz” ad tamlaması, ek eylem alıp yüklem olmuştur.)

Tarık Buğra, Cumhuriyet Dönemi Türk romanının doruk isimlerindendir. (“Cumhuriyet Dönemi Türk romanının doruk isimleri” zincirleme ad tamlaması “- dir” ek eylemini alarak yüklem olmuştur.)

Yaya kaldırımı tenha idi. (“Tenha” sıfatı ek eylem alarak adlaşmış ve yüklem olmuştur.)

Yahu, bu ne iş! (“Ne iş” sıfat tamlaması “-dir” ek eylemi kullanılmaksızın yüklem olmuştur.)

Adamın dudağında eski bir yara izi vardı. (“var” ve olumsuz “yok” ad soylu sözcükleri ek eylem alarak yüklem olur. Ek eylem geniş zamanlıysa kullanılmayabilir.)

Bu kapının açılacağı filan yok. (“yok” ek eylem almaksızın yüklemidir.)

Lunapark bekçisinin işi, hem keyifli hem de eğlencelidir. (“Hem.... Hem...” yinelemeli bağlacı ile bağlanmış iki sıfattan oluşan söz öbeği, ek eylem “-dir”i alarak yüklem olmuştur.)

Örnek

- Bugün hava güzel. / Bugün hava güzel değil.
- Akdeniz bölgesi sıcaktır. / Akdeniz bölgesi sıcak değildir.

Cümlede ögelerin yer değiştirmesinin anlatıma en önemli katkısı duygu yoğunluğunu arttırmasıdır.

Eylemsi (fiilimsi)lerin, ek eylem olarak temel yüklem olduğu cümleler isim cümlesidir.

Örnek

- Amacımız ödül **almaktır**.
- Şaşkınlığının nedeni burayı ilk kez **görmeymiş**.
- İnsanın en aptalı, karşısındakileri aptal **sanandır**.
- Yarım elma, gönül **alma(dır.)**

Yüklemin Yerine Göre Cümleler

Türkçenin Grameri isimli eserinde Tahsin Banguoğlu, Türkçede standart söz diziminin, “*özne + zarf tümleci + dolaylı tümleç + nesne + yüklem*” şeklinde olması gerektiğini belirtmiştir. Ancak Türkçenin, cümlede vurgulanmak istenen ögenin yükleme yaklaştırılması veya cümleye farklı bir ahenk ve anlatım özelliği katabilmek için yüklemin yerinin değiştirilebilmesi gibi özellikleri bulunmaktadır. Önemli olan yüklemin yeri olmakla birlikte, diğer ögeler amaca göre, cümlenin değişik yerlerinde bulunabilir. Cümlede ögelerin yer değiştirmesinin anlatıma en önemli katkısı duygu yoğunluğunu arttırmasıdır.[1, 2]

Örnek

- Anam bir yaz gecesi **doğurmuş** beni burada,
- Bu çamlıkta **söylemiş** son sözlerini babam;
- Şu karşiki bayırda **verdim** kuzuyu kurda,
- Suna'nın başka köye gelin gittiği akşam.
  - (Kemalettin Kamu – Bingöl Çobanları'ndan)

Yukarıdaki dördlüğün düzyazı şeklinde ifadesi şu şekilde yapılabilir: Anam bir yaz gecesi burada beni doğurmuş. Babam bu çamlıkta son sözlerini söylemiş; ben Suna'nın başka köye gelin gittiği akşam şu karşiki bayırda kurda kuzuyu verdim.

Dikkat edilirse cümle kurallı cümleye çevrildiğinde bütün duygu ortadan kaybolmaktadır.

Cümlede ögelerin sıralanışının nasıl bir anlam değişmesine sebep olduğunu şu cümlelerde açıkça görebiliriz:

Cümlede öğelerin yer değiştirmesinin anlatıma en önemli katkısı duygu yoğunluğunu arttırmasıdır.

Örnek

- Ben bugün bu işi yapmadım.
- Ben bu işi bugün yapmadım.
- Bugün bu işi ben yapmadım.

Ögelerinin dizilişine veya yüklemine göre cümleleri “kurallı”, “devrik” ve “eksiltili” olmak üzere üç gruba ayırabiliriz.

Kurallı Cümle

Yüklem sonda yer aldığı cümle çeşidine “*kurallı cümle*” denilmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere dilimizin standart söz diziminde yüklem sonda yer almaktadır. Kurallı cümle “*düz cümle*” olarak da adlandırılmaktadır.

Örnek

- Kitaplarımı güzelce **ciltledim**.
- Yarından itibaren spor yapmaya **başlayacağım**.
- Erzurumlu İbrahim Hakkı, Siirt'in Tillo ilçesinde **medfundur**.

Yukarıdaki üç cümlenin tamamı düz cümledir. Çünkü üç cümlede de yüklem sonda yer almaktadır.

Örnek

- Komiser, **elli yaşlarında, babacan, güler yüzlü bir adamdı**.
- Bu gördüğümüz düzlüğün adı **Beylikova**. (Ek eylem kullanılmamış olsa da “Beylikova” adı yüklemidir. Cümlede bir yargı eksikliği hissedilmemektedir.)

Devrik Cümle

Türkçenin standart söz diziminde yüklem sonda yer alır. Yüklem cümle içerisinde sondan başka bir yerde kullanıldığı cümleler *devrik cümle* olarak adlandırılmaktadır. Yüklemden sonra tek bir sözcük bile olsa cümle devriktir.

Devrik cümleler özellikle şiirde anlatımı daha etkili kılmak için kullanılır.

Örnek

- Bütün gün **düşündüm** yalnızlığımı ve çaresizliğimi
- Karda gezip izini belli etmeyen bir tilkidir o.**
- Boş değil** ettiğin niyaz.
- Hâlden bilmiyor** kimseler.

Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi yüklem cümlede ortada kullanılarak duyguların daha yoğun anlatılması amaçlanır.

Devrik cümleler özellikle şiirde, hem anlatımı daha etkili bir hâle getirmek hem de metni vezin ve kafiye kurallarına uygun söylemek gibi düşüncelerle kullanılmaktadır.

Örnek

- Muhabbet bir **Köroğlu'dur** artık (Devrik cümle)
- Kendi **yok**, namı **söylenir**. (Kurallı Cümle)
- Kocaman bir **gurbettir** Anadolu (Devrik cümle)
- Kuş kanadıyla selam **gönderilir**. (Kurallı Cümle) (Nüzhet Erman – Şiir Değildir)

Birleşik fiillerde ad soylu sözcüğün asıl eylemi anlatan “yardımcı eylem”den sonra kullanılması da devriklik oluşturur.

Örnek

- Kim bu cennet vatanın uğruna **olmaz ki feda!**
- (Bu cennet vatanın uğruna kim **feda olmaz ki!**)

Bu örnekte olduğu gibi; yüklem görevinde kullanılan ad tamlamalarında asıl öge durumundaki tamlananın önce, tamlayanın sonra söylenmesi de devriklik oluşturur.

Deyimleşmiş birleşik fiillerde sözcük sırasının değiştirilmesi de devriklik oluşturur.

Örnek

- Yurt sevgisi, **en güzelidir sevgilerin.**
- (Yurt sevgisi **sevgilerin en güzelidir.**)

Deyimleşmiş birleşik fiillerde sözcük sırasının değiştirilmesi de devriklik oluşturur.

Örnek

- İlacını geciktirirsek babaannem **keser iflahımızı.**

Eksiltili (Kesik) Cümle

Yüklemi kullanılmadığı hâlde yargı bildiren cümlelerdir. Eksiltili cümleler iyi kurulmak ve yerinde kullanılmak şartıyla anlatıma güç kazandırır, özlülük sağlar.

Örnek

- Düğün el ile, harman yel ile. (yapılır)
- Dar günümde el uzattığınız için teşekkürler. (ederim)
- Her yerde yaz ve göz yaşı, her yerde sonbahar. (var)
- İbadet de gizli, kabahat de. (gizli)

Karşılıklı konuşmalarda da eksiltili yapılar sıklıkla kullanılır:

Örnek

- Bunun karşılığında ondan ne aldın?
- Hiçbir şey. (almadım)

Olasılık, kesinlik gibi özel anlamlar katmak amaçlanmadığında ek eylem kullanılmaz; cümle eksiltili özellik kazanır.

Örnek

- Yıl 1919... Mayıs'ın 19'u... (Yıl 1919'du. Mayıs'ın 19'uydu.)
- Saçları bir demet altın başak... (Saçları bir demet altın başaktı.)

- (I) Okulumuz, eve birkaç yüz metre uzaklıktaydı. (II) Ama yine de arabayla giderdik okula. (III) Yok yok, otomobille değil, atlı arabayla. (IV) Bir nevi fayton yani. (V) Teknesinin yanlarında, arkasında renkli resimler vardı. (VI) Kırmızı kırmızı da tekerlekleri.

Ali Murat
ERKORKMAZ
(Bütün Dünya)

Parçadaki cümlelerde yüklemelerin altlarını çiziniz. Yüklemi sonda yer almayan ya da hiç bulunmayan cümleleri belirleyiniz. Buna göre, cümlelerin "yüklemlerinin çeşidi" ve "yeri" bakımından türlerini aşağıda belirtilen yerlere yazınız. (Yüklemsiz cümleler için "eksilteli cümle" yazınız.)

I. cümle: İsim cümlesi, kurallı cümle

II. cümle: ....., ...

III. cümle: ....., ...

IV.cümle: ....., ...

V.cümle: ....., ...

VI.cümle: ....., ...

Cevap anahtarı:

Parçadaki yüklem: I-uzaklıktaydı II-giderdik III-yüklem yok IV-yüklem yok V-varı VI-yüklem yok

Yüklemi sonda yer almayan ya da hiç bulunmayan cümleler: II, III, IV, VI

II. cümle: Fiil, devrik

III. cümle: Eksilteli cümle

IV.cümle: Eksilteli cümle

V.cümle: İsim, Kurallı

VI.cümle: Eksilteli cümle

Soruları doğru
cevaplayamadıysanız
lütfen ilgili bölümü
tekrar okuyunuz..

Soruları doğru
cevaplayamadıysanız
lütfen “Cümlenin
öğeleri” konusunu
tekrar okuyunuz.

•**Aşağıdaki cümleleri, öğelerinin sıralanışı (yüklem yeri) yönünden inceleyiniz.**

I-Bu heykel, insan ruhundan bir soluk üflenmişçesine canlı ve sıcak duruyor.

.....
.....

II-Arkadaşımın evinde gördüğüm tablolar bana çocukluğumda yaşadığım yerleri bütün ayrıntılarıyla anımsattı.

.....
.....

III-O yıllarda yayımlanan dergiler, bize yeni şiirleri sığağı sığağına ulaştırıyordu.

.....
.....

IV-Oyundan, sahneye aktarılamayacak bölümleri çıkardık.

.....
.....

V-Sanma gidersen gelirim arkandan.

.....
.....

VI-İncecikten bir yağmur yağıyordu yollara.

.....
.....

Cevap anahtarı:

- I- Yüklem sonda, kurallı
- II- Yüklem sonda, kurallı
- III- Yüklem sonda, kurallı
- IV- Yüklem sonda, kurallı
- V- Yüklem başta, devrik
- VI- Yüklem ortada, devrik

Havuz Başı

...
Elli yaşında adam, ellisine yakın kadın.. fiskiyeler, toplar... Onlar, benden de çocuk. Seni görememenin sıkıntısı dağılıyor, seviniyorum. Kadın eğilip beni dinliyor. Taksim´den, öteki camilerden, meydanlardan, Boğaziçi´nden, Kızkulesi´nden söz açıyoruz. Sonunda lakırdılarımız bitiyor. Konuşmuyoruz bir zaman. Ben, size bir mısra bulup söylemek istiyorum. Yağmurlu havalardan, dağ yollarından, katırlardan, çingiraklardan bahseder mısralar yok mu yeryüzünde?
...

Sait Faik Abasıyanık

Yukarıdaki metinde fiil cümlelerini ve devrik cümleleri (varsa) bulunuz.

Cevap anahtarı:

Fiil cümleleri:

Seni görememenin sıkıntısı dağılıyor, **seviniyorum.**

Kadın eğilip beni **dinliyor.**

Taksim´den, öteki camilerden, meydanlardan, Boğaziçi´nden,

Kızkulesi´nden **söz açıyoruz.**

Sonunda lakırdılarımız **bitiyor.**

Konuşmuyoruz bir zaman.

Ben, size bir mısra bulup söylemek **istiyorum.**

Devrik cümle:

Konuşmuyoruz bir zaman (Yüklem başta kullanılmış)

Sinağrit Baba

Sinağrit Baba, kayasının kenarında durmuş, lacivert alem içinde hafifçe yakamozlanan oltalarla, civalı zokalardan aydınlanan saray meydanını seyrediyordu (I) Güzel bir ocak akşamı. Hava lodos. (II) Sinağrit Baba, kayasının kenarında durmuş, lacivert alem içinde hafifçe yakamozlanan oltalarla, civalı zokalardan aydınlanan saray meydanını seyrediyordu. (III) Çok kaynamış ıhlamur rengindeki yayvan, geniş, ölü dalgalar. (IV) Sonra hesapta bir gün pis bir "Vatos'un, bir sırtı renksiz, yapışkan ve parazitli bir canavarın dişine bir tarafını kaptırmak var (V) Bu balıkçı Hasan'dır. (VI)

(Cümleler Sait Faik Abasıyanık'ın Sinağrit Baba adlı öyküsünden alınmıştır)

Yukarıda verilen metinde cümleleri yüklemine yerine göre ve yüklemine çeşidine göre inceleyiniz.

Cevap anahtarı:

Yüklemine yerine göre: I- kurallı, II- kurallı, III- kurallı, IV- devrik, V- kurallı, VI- kurallı

Yüklemine çeşidine göre: I- Fiil, II- İsim, III-Fiil, IV- fiil, V- İsim, VI- İsim

Özet

•CÜMLE ÇEŞİTLERİ

•Dilimizde her bir birimin kendi içinde bir yapılanma şekli söz konusudur. Örneğin sözcüğün yapısı kök ve eklerden meydana gelir. Cümleler de anlattıkları duygu ya da düşünce birimi doğrultusunda yapı, anlam ve sıralanış gibi özellikler açısından farklılıklar gösterirler; başka açılardan ele alındıklarında farklı özelliklerinden dolayı çeşitlenirler. Bu farklılıklar cümleleri yapısına, yüklemine türüne/yerine ve anlamına göre sınıflandırmayı gerektirmektedir.

•Yüklem Türüne Göre Cümleler

•Daha önceki ünitelerde öğrendiğimiz gibi Türkçede kelimeler isimler ve fiiller olarak ikiye ayrılmıştı. Cümlede yüklem görevinde kullanılan kelimenin türüne göre cümleler de “fiil cümlesi” ve “isim cümlesi” olarak iki gruba ayrılmaktadır.

•Fiil Cümlesi

•Yüklemi çekimli bir fiil olan cümleye “fiil cümlesi” denilmektedir. Yüklem görevinde kullanılan kelime fiil soyludur ve iş, oluş hareket anlamı bildirir. Fiillerin en önemli özelliği olumlu ve olumsuz şekillere girebilmesidir.

•Bir cümlenin fiil cümlesi olup olmadığını anlamının en kolay yolu yüklemi olumsuz hâle getirmektir. Eğer yüklem olumsuzluk eki “-ma, -me” ile olumsuz hâle getirilebiliyorsa cümle fiil cümlesidir.

•İsim Cümlesi

•Yüklemi “imek” ek fiili ile fiilleştirilmiş isim soyundan bir kelime olan cümlelere “isim cümlesi” denir. İsim cümlelerinin en önemli özelliği olumsuzluk ekleriyle olumsuz hâle dönüştürülememeleridir.

•“Seninle geçirdiğimiz günler ne kadar güzeldi.” cümlesinde yüklem görevinde kullanılan “güzel” kelimesi isim soylu bir sözcüktür ve dolayısıyla cümle isim cümlesidir.

•Müdürümüzün adı Nazım Erol’dur. (Kişinin adı ve soyadından oluşan “ad öbeği”, ek eylem alıp yüklem olmuştur.)

•Eylemsi (fiilimsi)lerin, ek eylem olarak temel yüklem olduğu cümleler isim cümlesidir.

•Yüklem Yerine Göre Cümleler

•Türkçenin Grameri isimli eserinde Tahsin Banguoğlu Türkçede standart söz diziminin, “özne + zarf tümleci + dolaylı tümleç + nesne + yüklem” şeklinde olması gerektiğini belirtmiştir. Ancak Türkçenin, cümlede vurgulanmak istenen ögenin yükleme yaklaştırılması veya cümleye farklı bir ahenk ve anlatım özelliği katabilmek için yüklem yerinin değiştirilebilmesi gibi bir özelliği bulunmaktadır. Önemli olan yüklem yeri olmakla birlikte, diğer ögeler amaca göre, cümlenin değişik yerlerinde bulunabilir.

Özet (devamı)

•Kurallı Cümle

•Yüklemin sonda yer aldığı cümle çeşidine “kurallı cümle” denilmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere dilimizin standart söz dizimin de yüklem sonda yer almaktadır. Kurallı cümle “düz cümle” olarak da adlandırılmaktadır.

•Devrik Cümle

•Türkçenin standart söz dizimin de yüklem sonda yer alır. Yüklem cümle içerisinde sondan başka bir yerde kullanıldığı cümleler devrik cümle olarak adlandırılmaktadır. Yüklemden sonra tek bir sözcük bile olsa cümle devriktir.

•Devrik cümleler özellikle şiirde, hem anlatımı daha etkili bir hâle getirmek hem de vezin ve kafiye kurallarına uydurmak gibi düşüncelerle kullanılmaktadır.

•Birleşik fiillerde ad soylu sözcüğün asıl eylemi anlatan “yardımcı eylem” den sonra kullanılması da devriklik oluşturur.

•Deyimleşmiş birleşik fiillerde sözcük sırasının değiştirilmesi de devriklik oluşturur.

•Eksilteli Cümle

•Yüklem kullanılmadığı hâlde yargı bildiren cümlelerdir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. “Sudan sebeplerle beni terk edemezsin.” cümlesi yüklem türüne göre aşağıdakilerden hangisidir?
  - a) İsim
  - b) Sıfat
  - c) Eylem
  - d) Zarf
  - e) Zamir

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yüklem türüne göre diğerlerinden farklıdır?
  - a) Soldum gün yüzü görmemiş bir çiçek gibi.
  - b) Ellerimi arkadan bağladım kimse görmeden.
  - c) İnsan yeryüzünün hastalığıdır.
  - d) Kol kanat gerdim ben sana her düştüğünde.
  - e) Dildir insanın başına bela olan.

3. I.Eylem
II.İsim
III.Zarf
IV. Zamir

“Kalpler kırılınca eller bir mânâ ifade etmez.” cümlesi yukarıda verilen cümle çeşitlerinden hangilerinin kapsamına girer?

  - a) Yalnız I
  - b) Yalnız II
  - c) I ve II
  - d) I ve IV
  - e) I, II ve III

4. “Uzanıp sıcacık kuma saatlerce hayal kurmak isterdi” cümlesi yüklem türüne göre nasıl bir cümledir?
  - a) Devrik
  - b) Birleşik
  - c) Basit
  - d) Kurallı
  - e) Bağlı

5. Eksiltili (Kesik) cümle ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
  - a) Yüklemi kullanılmadığı hâlde yargı bildiren cümlelerdir.
  - b) Eksiltili cümleler iyi kurulmak ve yerinde kullanılmak şartıyla anlatıma güç kazandırır, özlülük sağlar.
  - c) Karşılıklı konuşmalarda da eksiltili yapılar sıklıkla kullanılır.
  - d) Olasılık, kesinlik gibi özel anlamlar katmak amaçlanmadığında ek eylem kullanılmaz; cümle eksiltili özellik kazanır.
  - e) Eksiltili cümlede her zaman bir gizli özne bulunur.

6. Kuralı cümle ..... cümle olarak da adlandırılmaktadır.
Cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
a) Sıradan
b) Uygun
c) Düz
d) Alışkın
e) Kapalı
7. Türkçede cümleler yüklem türüne göre isim ve fiil cümlesi olarak iki gruba ayrılmaktadır. Fiil cümleleri olumsuzluk ekleri (-ma, -me) ile olumsuz şekle dönüştürülürken; isim cümleleri "değil" kelimesi ile olumsuz hâle getirilmektedir.
Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu kurala örnek teşkil etmez?
a) Dün akşam da geç saate kadar gelmedi.
b) Senin adın Mahmut değil.
c) İstemem eksik olsun.
d) Kolları bileklerine kadar çamura saplanmıştı.
e) Sana tavsiyem gece geç saatte yemek yeme.
8. Aşağıdakilerden hangisi yüklemine göre cümle çeşitlerinden biri değildir?
a) Zarf
b) Kurallı
c) Devrik
d) Kesik
e) İsim
9. Nasıl bir şehirdeyiz
Öğretmenim?
Baharı göremeden
Bir çırpıda
Yaz gelir. [8]
Bu şiirin yüklemi aşağıdakilerden hangisidir?
a) Öğretmenim
b) Göremeden
c) Nasıl
d) Yaz
e) Gelir

10. “Gözleri aşka gülen taze söğüt dalısın.” cümlesinin yüklemi, çeşidine göre aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Ad
  - b) Eylem
  - c) Zarf
  - d) Zamir
  - e) Sıfat

Cevap Anahtarı

1.c, 2.c,3.d,4.d,5.e,6.c,7.d,8.a,9.e,10.a

YARARLANILAN KAYNAKLAR

[1] Ergin, M. (2007). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak.

[2] Demir, A. ve Koçyiğit, A. (2010). *YGS-LYS Türkçe*. İstanbul: Sınav Dergisi.